

Ca-Nostra

ÉPOCA SEGONA
ANY I : NÚM. 3

REVISTA D'INCA MENSUAL
ABRIL DE 1919

Redacció i Administració
Murta, 5. - Inca.

FLORS DE MALLORCA

Amb el títol de «Mallorca Editorial» s'és presentada una empresa d'obres escolars de alt valor pedagògic, enllaçat a l'establiment tipogràfic de la nostra revista.

El primer llibre que ha tret a llum és una antologia de poemes mallorquins dedicada a iniciar an els infants la coneixença de la nostra literatura, tant plena de sentiment i bellesa com poc coneguda dels nostros pobles.

La aparició d'aquest llibret és estada rebuda amb aplaudiments pel Magisteri, per la premsa⁽¹⁾ i per totes les persones que s'interesen per la cultura mallorquina i la educació estètica dels infants de la nostra terra.

Entre les agradables notes que han afalagada «Malor-

ca Editorial», amb motiu de son primer llibre, descollen dues il·lustrades senyores, D.ª Maria A. Salvà, honor de la nostra poesia, que ha adreçada als editors una hermosa lletra, i D.ª Rosa Roig, Profesora de la Normal, que n'ha publicat un bell i raonat article damunt el primer número del «Boletín Pedagógico».

Seves són les següents parafrases:

«Hoy protestamos contra la tradición que nos hizo esclavos de un intelectualismo absorbente, que ahogó en flor los más nobles anhelos sentimentales y la indignación se agiganta cuando consideramos de que manera legó a nosotros esa educación, casi exclusivamente por libros y en libros que cada uno

ellos es un atentado a la belleza y un insulto a la delicada sensibilidad infantil.

Bajo el pretexto de que los niños los destrozan todo, llevados por anárquico instinto de destrucción, (cuando en realidad esto no es más que el epicismo naturalmente necesario para la conquista de una vida) se les ha dado libros de papel basto, de

RAIXA—DE «FLORS DE MALLORCA»

(1) Havent un periòdic esmentat que «Mallorca Editorial» devia trascriure les composicions tal com les deixaren els autors, se fa constar que no s'ha capgirada ni una parauleta. Tengui en compte el periòdic del matí, que hi ha autors qui tenen algunes variants a una mateixa composició i trobarà explicada la diferència que li ha semblada veure.

tintas poco sólidas, de colores ingratos y estampas chillonas e irrisorias ¿Quién no recuerda las cubiertas verdes, amarillas, rojizas y los grabados en negro de los primeros libros que manejara, donde los colores verde, rojo amarillo y negro, fueron falseados por un interés comercial?

¿Es qué deben ser verdaderas obras de arte las ilustraciones de los libros para niños? Sí; no cabe duda; de no serlo; es preferible que no las tengan. Poustin ha dicho que debe hacerse perfectamente, todo aquello que tiene derecho a ser perfecto. En cuestiones educativas no sirven atenuantes; o se hace obra buena, o no se hace.

Las ilustraciones que nos ocupan pueden tener dos valores: primero, como elemento indispensable e insustituible auxiliar de toda enseñanza para *sensibilizar las ideas*; segundo, como elemento decorativo. En el 1.º caso completan el fin didáctico, en el 2.º satisfacen el interés estético; ambos son igualmente atendibles desde el punto de vista artístico y llenan, casi en su totalidad, las exigencias pedagógicas, subordinadas, siempre, a la psicología infantil.

Está probado que, los niños prefieren las obras maestras de arte a las hechas por manos mercenarias; luego, si hemos nacido en tiempos dichosos que nos permiten ver un poco de luz en el problema educativo ¿por qué hemos de tolerar que siga imperando la vieja rutina y el mercantilismo?

En nuestro país hay mucho que hacer culturalmente, nos hemos repetido esta verdad hasta la saciedad, y en el aspecto que tratamos, se impone un trabajo fervoroso, que por fortuna ha tenido ya sus iniciadores.

Más no se crea que sólo en Barcelona y Madrid alumbra la nueva aurora. En esta isla donde empiezan a sentirse las inquietudes de un luminoso vivir, nos sorprende, regocijados, el hallazgo de una obrita. «Flors de Mallorca», que con toda su humildad, es una bella realidad y una hermosa promesa. De este libro no puede decirse que, por ser nuevo es un libro más: es *nuevo*, sencillamente. Pulcramente presentado, con las cubiertas orladas por elegante marco en azul y rojo reproduciendo en la portada la espléndida escalinata de Raixa (que es todo un símbolo por guardarse en esa *villa* el tesoro artístico más interesante quizás de la isla) obliga dulcemente a la lectura de las selectas poesías—la mayor

parte acompañadas de sencillas y artísticas viñetas—que el *espigoler* ha reunido en fragante *bouquet*. Yo me complazco, lectores, en daros cuenta de este descubrimiento, que me ha llevado a este rato de meditación».

* * *

Vegin lo que en diu D.ª Maria Antònia:
«Srs. Editors de «Mallorca Editorial»:
Sa Llapassa 24 de Nove mbre 1918.

Mos bons amics:

Vaig rebre a son temps el ramellet de «Flors de Mallorca» editat per Vostès amb tant d'acert per iniciar els nos res petits la percepció de la bellesa que Déu escampa, com una roada, demunt la nostra terra; per infondre, així en llurs esperits novells el sentiment de pàtria i l'amor a la pròpia llengua entre frescors i aromes de poesia.

M'ha semblat molt discret el consell «als petits llegidors» de que no tenguin el llibre obert a totes hores. Un pom de flors agrada naturalment a la minyonia; però les petites mans in-educades, aviat el malmeten.

Si el llibret fos adoptat a les escoles, jo aconsellaria que la seva lectura es fés, per exemple, els dissabtes, dia lluminós amb la joia d'els premis i la perspectiva de la festa de l'endemà.

Això els mantendria l'il·lusió crec jo, i la lectura podria fer-se amb mes profit, ja que, com és sabut, l'infantesa sent un atractiu especial per allò qui és poc freqüent.

«No hi ha dissapte sense sol» diu l'adagi. ¿Perque doncs els petits escolars no han de sentir els dissabtes l'escalfor d'el sol alegre i vivificat de la poesia?

Amb les gràcies per l'obsequi hi adjunt una enhorabona cordial—de la qual en correspon la mitat per hom—al distingit ordenador de la Antologia, i al intel·ligent tipograf qui tan bellament l'ha sabuda presentar contribuents un i altre a la meteixa amb escullits treballs literaris de cullita pròpia».

.....

No transcrivim les altres felicitacions per no allargar masa aquest escrit.

La recomanació de «Flors de Mallorca» s'imposa per si mateixa, no sols als escolars sinó a totes les persones que no puguin adquirir les obres completes dels autors, per poder tenir en un sol volum com un compendi de la literatura mallorquina.

LA PRIMAVERA

Dedicada a tots els qui tenen verí al cor

Ja ve la primavera
tota riolera
que alegra'ls cors;
I ve amb llums i aubades,
plors i rovades,
perles i flors.

Ja les ninfes nevades
han llanegades
del cims altius,
i ploren ses blancures
per fonadures,
torrents i rius.

Retira a la gelada
la llum daurada
dels bells matins,
i el fresc rou evapora,
tova i colora
botons i brins.

La terra fecundanta
la vida canta
de les verdors,
de les rames fruïteres,
de les blateres,
de les sabors.

Purpurines poncelles
tornen flors belles
a l'ull del sol:
Cercant s'aroma dolça
sos tanys engronsa
lleu ambafol.

Donant s'assència pia
la flor mostia
tota dolçor...
¿Quina és l'ànima noble
que per son poble
té tant d'amor?

Per soques i brancades
aus encollades
fan tendres nius.
I es sent dins l'espessura
veus de natura,
càntics jolius.

Els jorns son lluminosos,
clars blavosos,
plens de salut.
Deixa el vell la foganya...
De llum se banya
la joventut!

Verí dins ses entranyes
serps i aranyes
no tenen, no!
Ai, sols l'humana raça
son cor aglaça
de des-amô!

¿Fins quant homos de terra
vos fareu guerra?...
¿No sou germans?...
Mirau les criatures,
bones i pures...
¡que són de grans!

MIQUEL DURÁN

Inca 30 Abril 1919

DESPRÉS DEL RENOU

Després de les borrascoses vagues de l'hivern i de les revoltes de la corema, hem passades les festes de Pasco en completa tranquilidat i tenim una primavera pacífica; però no hi ha que està satisfets d'aquesta pau imposada per la força, que per arribar a tenir-la, hi ha hagut d'haver presoners i processaments de germans nostros, doblement víctimes del socialisme inreligiós i de la política venable.

La immensa onada del bolxeviquisme que ha invadit totes les nacions, ha fet més maig en els centres fàbrils de les grans indústries per trobar una grossa massa obrera, abonada per aquestes coses de revolució, en les idèes disolventes i anti-socials que allà se acaramullen, com a París i Barcelona.

Però a Inca, població relativament petita i eminentement cristiana, ha causat horrosa impressió que les doctrines del socialisme hagi feta tan fonda acció entre nostros honrats obrers, i que en aquest sentit ens puguin comparar en les grans urbs.

An eis qui estàvem tranquils confiant en l'antiga honradeç i cristianisme de nostro poble ès estat un cop massa fort aquest despartament a la realitat de la vida social que nostro temps ha vengut a imposar.

Si reflexionàm un poc sobre el modo d'esser de la vida pública d'Inca, durant els darrers vint anys, veurem que lo que ha succeït ha vengut a passes contades, com venen i neixen les erbes a un camp que no es llaura ni es sembra bona llevor. Molts de motius han contribuït al rebaixament de nostro estat social: La falta de educació cívica, la manca de reprensió per part de les autoritats civils, (tot-hom sempre ha fet lo que ha volgut) la incultura popular per falta d'estímuls, i l'analfabetisme dels quefers i deures davant Deu i davant els homos de molts que s'han volgut constituir directors del poble.

La política d'un poble per esser bona, per esser l'art de governar segons Deu mana, s'ha d'esforsar per desterrar els analfabetismes per dignificar sos moradors en la formació dels deures ciutadans, i aixís esser una barrera a tota invasió dolenta. A Inca, no sols no s'ha fet res de tot això, com provarem amb altres articles, si Deu ho vol, sinó que certs elements polítics, ara s'han vaigut de l'incultura dels obrers, (dels tancats casi cap ha sabut firmar) per tirar-los al carrer i fer-los responsables davant la llei, per que si, puis no se pretenia cap millorament social.

Ai! que hi pensin en la gran responsabilitat que tenen davant Deu i la societat, aquests que pel seu estament social estan obligats a treballar per la cultura i la formació del poble, i en lloc de fer això, fan causa comuna amb el bolxeviquisme per tirar l'obrer a dins la degradació i la misèria. Si són cristians, com diven que volen esser, pensin amb el gran compte que Deu los demanarà per la seva obra destructora.

Venturosament no tots són aixís. Altres, conscients del descuit directiu de nostros homos, tracten d'unir se en societat per dignificar el poble amb una acció civilisadora i aplanar les diferències polítiques, per que d'Inca torni esser lo que ha estat sempre: una ciutat pacífica, cristiana en ses costums i carinyosament hospitalària amb els externs.

DANIEL.

UN BON BATLE

Amb motiu del canvi de govern i en cumpliment de compromisos contrets entre sos companys del Consistori, ha presentada la dimisió de l'Alcaldia de Seuva el distingit Missè, D. Bartomeu Solivellas i Llampanyes, de Sa Plana.

La seva gestió dins la beflaria formarà època lluminosa per haver sabut encansar l'administració per vies de prosperitat, sobre tot, en lo que's referex als ingressos que

estaven endarrerits i que solen ser el desgavell de moltes coses quant no van corrents.

Amb un any i mig de vara, ha cubert les obligacions del tresor i de la Diputació, ha posat al corrent els dependents del Municipi que feia molts d'anys que no s'hi havien vist, i degut a les seves bones gestions ha conseguit que se aprovàs la implantació d'una estació telegràfica que dins poc temps posarà el poble de Seuva en comunicació amb tot el resta del món.

Amb el fi d'aumentar la riquesa municipal, ha encausat i activat un expedient sobre la venta de les Comunes, per considerar que els ingressos serien més grossos, si el seu valor el poseís l'Ajuntament en làmines de l'Estat.

El Sr. Solivellas, que és jove, desxondit i de bona llei, és una esperança per son poble, puis es d'esperar que venguen altres actuacions seves que encara sien de més prosperitat i prestigi en la madureç de la seva vida.

De com St. Vicens Ferrer predicà
a Son Gual de Valldemosa ⁽¹⁾

Va esser demunt un pujolet aont encara hi ha una caseta que li diuen de St. Vicens.

Mentres predicava, se posa a ploure. N'hi hagué que fogiren i se'n dugueren una bona banyadura, que'ls arribà fins a sa pell. Es qui no's mogueren i escoltaren es sermó, no's banyaren gens; i tornaren an es poble tot xallets.

St. Vicens se'n entra a sa taverna de *Ca'n Ferrer*, i demana una quarta de vi.

—I es bòtil? li diuen.

—Bòtil? diu ell. No n'he mester. Posau-m'ho assí dins.

I s'alsa'ts hàbits una mica, fent-los fer una botxa.

E taverner badava'ts uis ferm devant tal sortida; pero diu entre sí meteix:

—Ja hu vorem. Mentres m'ho pac, m'en fas trons si's vi li cau en-terra.

Sobre tot, li tira sa quarta de vi dins aquella botxa, i ¿que m'en direu?

No més se'n hi aturá devers la mitat dins sa botxa; la resta passà i caigué en terra; era aigo brōxa.

—E-hu veis? diu St. Vicens. Tot això que es passat, era s'aigo que hi vieu posada, i hu venieu per vi. Tot això hu robau an es pobres.

Aquell taverner va remandre més empegueit que'l rei-porch, i se conta que no n'hi posà pus d'aigo dins es vi.

Així hu fessen ets altres!

ANTONI M.ª ALCOVER, PVRE

Cronicó d'Inca

MES D'ABRIL

Dia 3—Ha mort a son poble de Castueras la senyora Mare del Jutge del Partit, D. Mariàn de Càceres, el qual es troba en llicència temporal, concedida pel Sr. Ministre de Gràcia i Justícia.

Donam nostre planyívol condol el recte funcionari i demés familia que tenim entre nosaltres.

—S'ès encarregat del despaix i juridicció del Jutjat de 1.ª Instància, el jutge Municipal, D. Miquel Pujades Ferrer, Advocat.

Dia 2—Se reparteixen unes fulles per la població que donen compte de la constitució d'una societat de joves baix el titol de «La Vanguardia Inquera»

Diu que se posaràn al costat de les autoritats, sempre que sia necessari per salvar les coses d'Inca, entrant dins els seus projectes armar un *Somatent*.

Dia 6—Fa la darrera conferència al Rnt. P. Pere J. Cerdà, Franciscà, que ha donades an el Círcol d'Obrers Catòlics, durant la corema, per orientar el poble en les crítiques circumstàncies d'aquest temps de socialisme.

A tot hom a donades lliçons: a obrers i patrons; demostrant poseir molts de coneixaments de les qüestions socials que satcen l'Humanitat.

—El Coronell de la zona de reclutament i reserva d'Inca D. Eugeni de Esteva, és estat destinat a Santiago de Compostela per mandar el Regiment d'Infanteria de Saragossa.

Dia 12—A la casa rectoral s'ès tenguda una

(1) La'm contà En Juan Fiol, Rodó de Valldemosa.

reunió de les forces vives de la Ciutat, amb el fi de constituir una societat, composta de les persones d'orde, per salvar els interessos morals i materials d'Inca.

Feren us de la paraula el Sr. Ecònom, el Sr. Batle, els retgadors senyors Cortés i Gelabert, el Diputat provincial Sr. Alzina, D. Josep Siquier, D. Jaume Enseñat, D. Rogeli Figueiras, D. Jaume Armengol (fill) i algú altra. Tots manifesten desig de deixar la política vella per fer obra patriòtica. Amen que fos ver; però el temps farà la llei i dirà qui és homo de paraula.

Se nombra una comissió composta de D. Josep Siquier, D. Jaume Enseñat, D. Jaume Armengol i D. Pau Corró, per entendre-se amb el P. Cerdà, per sentar els preliminars de dita associació.

Dia 11—Fan sa comunió solemne 192 infants, i tot-seguit, l'acte de la renovació de les promeses del bautisme que resultà un acte commovedor.

Dia 14—«La Vanguardia Inquera» celebrava anit una reunió de caràcter íntim an el Circol d'Obrers Catòlics per donar a conèixer els seus fins socials i culturals a la classe directora de la Ciutat que casi tota havia acudida al cridament de la novella societat.

Amb això, alguns obrers mal aconsellats per un comité roig de tercer o quart orde, segons se diu, anaren a moure renou davant el Circol i, al intentar entrar, se pegaren quatre grapades amb els socis que estaven a la porta.

El Sr. Batle, D. Pere Ferrer, sortí de la reunió i amonestà als revoltosos que's retirassen i de moment logrà calmar el renou; però quant estaven per acabar i que ja s'havia dit tot lo que's volia, sentiren cops forts a les portes i que el bordell augmentava per moments. Els de la reunió s'indignaren i obriren les portes grans en sec, i investiren als renovers que ho daren a les cames cap al carrer major.

Aquí va esser troia. Hi va haver crits, encalosos, grapades, insultant-se el Sr. Batle, i el Sr. Jutge, D. Miquel Pujades Ferrer, que per casualitat passava per allà, el qual donà ordres en tò imperios a la Guàrdia civil que fes retirar les turbes. Les guàrdies donàren forsa de culatades però essent solament quatre per tanta multitud revoltosa per poc quedaren acorralades.

No tardà en compareixer una Companyia de l'infanteria baix el manament del agosarat Capità D. Adolf Engràcia, que logrà dins pocs moments fer net de revoltosos les vies públiques.

Se veu ben clar que tal moviment estava preparat, puis al acudir al corté de la Guardia Civil per demanar ausili, abans d'arribar, trobàven certs subjectes que los aturaven el pas.

De dedins una escaleta, també s'hi vèia sortir, de tant en tant, membres del comité roig, o lo que sia, que dirigia el moviment renover de davant el Circol que tant malament los ha sortit per tenir per conseqüència moltes detencions dels obrers que los escoltaren.

Durant la mateixa nit ja comensaren les detencions: uns foren duits al corté militar per haver resistit a la força armada, i altres, a la presó civil per haver faltat a les autoritats Civil i Judicial.

Dia 15—En les fàbriques hi ha parada general en protesta contra les detencions. En la plaça d'Orient se improvisà un mití, tractant de fer una manifestació per demanar la llibertat dels presoners; volen que les dones i els nins vagen davant, pero ningú gosa investir.

Son detenguts 4 obrers per fer coacció an el taller de fusteria que's treballa, de Mestre Antoni Beltràn.

Un piquet de soldats ha començat a fer guàrdia a la presó civil.

La nit se dorm en la major tranquilidat.

Per orde del Sr. Batle son clausurades les societats obreres «La Justicia» dels sabaters i «El Progreso» dels paletes.

Dia 16—En totes les fàbriques se treballa, perque se fa respectar la llibertat del treball. Sols alguns obrers vaguen.

—Avui se fa el mercat dels mens i xots i encara que hagen pujades les subsistències així mateix hi ha diners per comprar el xot, casi en totes les famílies.

Dia 17.—*Dijous Sant*. Les funcions de la diada en nostres quatre esglésies es fan amb molta solemnidat. A la procesó assisteix gran gentada d'homos. Les cases Santes estàn esplendidament il·luminades i són visitades fins tart ferm.

Dia 18.—*Divenres Sant*. Amb la solemniçat acostumada es celebren les funcions establertes a la Parroquia i a Sant Francesc.

Dia 19.—Se posen en llibertat alguns obrers i s'en tanquen d'altres.

Dia 20.—*Pasco Florida*. El Cronista dona les bones festes a les autoritats, al nostro suscriptors, i en particular els obrers, germans nostros tancats, i a ses famílies. Que la gràcia i la felicitat del Ressucitat los alegri i conforti. Amen.

El número de Maig estarà dedicat a la memòria d'aquest Sant de nostra raça, i que parlava i escrivia en nostra estimada llengua.

Les festes de Sóller

Hem rebut de! Batle de Sóller D. Juan Magraner, el programa de les Fires i Festes que es celebraran els dies 10, 11 i 12 vidents, per commemorar la victòria alcançada contra els moros.

Faràn molta cosa, com cada any.

Mallorquins premiats

En els Jocs Florals d'enguany ha obtingut el premi Fastenraht el Mestre en gai saber, D. Juan Alcover, per son nou llibre: *Idilis Bíblics*.

Igualment ha obtinguda la Englantina d'or l'amic poeta D. Josep Maria Tous per la poesia: *Devant un antic pergami*.

Los felicitem coralment.

LLIBRERIA

C. DE MURTA, 5.—INCA.

DERRERES OBRES REBUDES

La Ciencia i el Arte de pensar correctamente (Zulueta y Gomis) 2 ptes. enquadernat.

Sola con Jesús, Meditaciones espirituales para el tiempo de ejercicios propios para religiosas por una Religiosa de la visitación.—Enquadernat en tela 5 ptes.

Brevísimas meditaciones para cada dia del año dedicadas a los educandos de los Colegios de Religiosas.—Un tom enquadernat 2 ptes.

El Reinado del Corazón de Jesús en las almas, en las familias, en la sociedad y en la Iglesia (P. Oblato)—Tres toms enquadernats 14 ptes.

Tesoro Ascético. Documentos espirituales de San Alonso Rodriguez coleccionados por el P. Pedro Borriás S. S.—Enquadernat, ptes. 3, en rústica, 2

La Divina Comedia (Dant Alighieri) Tradució de M. Aranda Sanjuan.—Encuadernat, 3 pts

Las Cien mejores poesias (Líricas) de la llengua castellana—En rústica, ptes. 1'75.

Novísimo Diccionario de la Rima (Juan Lorida), en rústica, ptes. 4'50

Diccionario Italiano-Español y Español-Italiano. (José Caccia)—7 pessetes.

Diccionario Inglés-Español y Español-Inglés (Julio Casares) Ptes. 5'50

Diccionario Español-Alemán y Alemán-Español (Eneke!)—8 pessetes.

Además s'ha rebut: *Chispitas de Amor*.—*Horas Santas*—*Visitas al Santísimo*—*A María Manojito de amores*—*Ante el Altar*.

Llibres propis pel Mes de Maig

Mes de Maig consagrat a Maria Santísima pel Dr. Costa i Llobera (En mallorquí) Ptes. 1'50.

Mes de Mayo Consagrado a Maria per Quadrado. (en castellà) Ptes. 1'50.

Mes de Maria Casolà per M. Duràn (En mallorquí) 40 cèntims.

Mes de la Santísima Virgen de Galí de Balori. (En castellà) Ptes. 1'75.

Mes de Maig per D. Gabriel Ribas, Pvre. (En mallorquí) Ptes 1'50.

Mes de Maria (En Castellà) 80 cèntims.

Oficios Parvos de Maria Santísima de varies classes i edicions, en castellà, en llatí, i en llatí-castellà.

Glòries de Maria, en varies classes i en castellà i català.

A Maria, Manojito de amores—encuadernat una pesseta.

Mes de Maria Casolà

El seu contingut cotidià és prèc, casi tot, dels Doctors i Sants de l'Església; i es molt apropiat per fer a les famíles, col·legis i esglésies que vulguin un exercici breu i substanciós.

De venta an aquesta Imprenta a 0'40 cts.

Motor OTTO

Para Gas con su contador, de 10 cabal'os de fuerza, se vende en buenas condiciones.

Informarán: Centro de Anuncios.—PALMA